

Документарниот филм "Ѓурѓовден во Гора", на продукцијата "Дион" при К.Ц. "Скрб и утеха", ќе биде прикажан на меѓународниот фестивал "Kortz-film festival" во германскиот град Нирнберг, во конкуренција меѓу 120 филмови од цел свет. Филмот е снимен за време на гостувањето на театарот "Скрб и утеха" кога беше прославата на празникот Ѓурѓовден во Гора, кај Македонците во Албанија. Сценариото и режијата се на Тихомир Стојановски, камерата на Игор Стојановски, а монтажата на Флора Достовска.

Покрај претставувањето на филмот во Скопје, беше промовиран и третиот роман од Тихомир Стојановски, "Засекогаш љубов", а премиерно беше одиграна и претставата "Сердарот-засекогаш љубов", потпишана од Тихомир Стојановски.

Разговорот го водеше:
Милева ЛАЗОВА

ЕНТУЗИЈАСТИТЕ МАКЕДОНСКАТА ПРОБИВААТ КУЛТ

 Господине Стојановски, како дел од театарот "Скрб и утеха", им бевте гостин на нашите Македонци со исламска вероисповед, кои живеат во Гора, во Република Албанија?

СТОЈАНОВСКИ: Нашата повеќегодишна активност на културна размена на Македонија со соседните земји, во духот на Европа без граници, имаше една постојана желба - да се оствари културен контакт, да се гостува во Гора кај Македонците во Албанија. Тие биле дел од "Дионисовите чествувања", а во мај 2007 година една мала група од театарот "Скрб и утеха" гостуваше кај нив. Настапивме со монолози во рамките на нивните прослави за време на празникот Ѓурѓовден. Бевме во селото Орешек, тоа е едно од деветте села на Гораните, Македонци муслимани, кои се останати во Албанија.

 Како резултат на тоа гостување настана и документарниот филм "Ѓурѓовден во Гора" кој неочекувано, но за голема радост, влезе во конкуренција на 120 странски филма и ќе биде прикажан на германскиот фестивал за краток документарен филм "Kortz-film festival"...

СТОЈАНОВСКИ: Во рамките на тоа гостување снимивме еден материјал и откако се вративме го прегледавме со една група луѓе, кои влегоа во филмот без никаква финансиска добивка. Едноставно имавме желба да се направи нешто

за да го види прво македонската, а потоа и пошироката јавност. Го измонтиравме 15-минутниот документарен филм "Ѓурѓовден во Гора", титулан на англиски јазик и го испративме во претселекција на повеќе филмски фестивали - во Осло, во Индија, во Малезија, во Чешка. Нашиот филм и да не влезе во официјална конкуренција, сепак ќе остане забележан во датотеките на тие фестивали како информација доколку некој го интересира да го види. На еден од тие фестивали, поточно на меѓународниот фестивал "Kortz-film festival" во Нирнберг, Германија, влеговме во конкуренција од 120 филмови од цел свет - од Америка, Канада, Австралија, од поголем број европските земји. Настапуваме под името Македонија, што за нас е голема радост.

 Ова не само за вас како културен центар "Скрб и утеха", туку и за Македонија навистина претставува голем успех, иако од страна на компетентните институции постојано сте цензурирани?

СТОЈАНОВСКИ: Претходно овој филм имаше премиера во годинашниот град на културата-Прилеп, потоа го промовираше во градската библиотека "Браќа Миладиновци". Иако за одредени маке-

донски теми во Македонија како да постои страв дека се локални, и дека делуваат национално, а како тоа да е забрането, сепак ќе видиме дека како и претходните филмови, кои секогаш зборуваат за македонизмот, за еден проблем на одредени луѓе, изолирани, кои си бараат свои права за образование, јазик, културна комуникација, така и за темата во овој филм можеби во Македонија ќе ви речат дека е локална и националистичка. Но, одеднаш тие филмови поминуваат на поголемите фестивали во Европа. Филмот е интересен затоа што се случува средба на Александар Македонски во едно планинско село во Гора, каде децата трчаат по актерот и велат "ене го Македонецот". Тоа е нешто што не може да се сними во Европа.

 Имавте ли некаква финансиска поткрепа од било кого, затоа што сепак е голем трошок испраќањето филм на одреден фестивал?

СТОЈАНОВСКИ: За жал, филмот е снимен без материјална поддршка од било која институција, така што ни е дар од Бога. Без никакви технички средства, без тон, снимен со една мала камера, за среќа помина на еден ваков меѓунаро-

ЕТНИЧКИ ДИРЕКТОР НА "СКРБ И УТЕХА"

ден филмски фестивал. Она што е невообичаено за македонската култура е тоа што ова е наш шести филм. Сите тие учествувале на неколку фестивали, од кои на 4 лично сме присуствувале за да ја претставуваме Македонија. Ако имаме доволно средства, филмовите од нашата продукција ќе можеме да ги испратиме на многу светски фестивали. Вистината е дека едно испраќање на филм на одреден фестивал чини педесеттина евра. Доколку се подготвува филмот, пополнување формулари, некаде се плаќа и влезна такса, така што потребни се дополнителни средства. За жал, секогаш кога конкурираме во македонскиот совет за радиодифузија, никогаш не поминува еден наш проект, нешто што е аномалија на македонската култура. Од друга страна, пак, од првиот до последниот има меѓународно присуство. На крајот на летото бевме во Пустец и во Леска, кај Македонците од преспанскиот

"ЕНЕ ГО МАКЕДОНЕЦОТ"

испратиме на некој светски филмски фестивал.

Нашите претходни филмови учествувале на неколку фестивали, во Шпанија, Чешка, Полска, Индија, Грција, Турција, БиХ, Црна Гора, во Америка. А сега

☀ Колку Македонците во Гора ги негуваат македонските обичаи, адети и традиции и колку тие се слободни тоа да го прават?

СТОЈАНОВСКИ: За културата на Гораните малку се знае. Поголема група од нив прв пат се претставија на "Дионисовите чествувања" со прекрасни песни на македонски јазик. Бевме сведоци на нивната култура, која личи на културата во Македонија. Тие ги негуваат македонските обичаи - запотнување, берење билки, кршипорти, оставање билки на портите како адет да тргне годината. За време на празникот Ѓурѓовден се оди на една ливада и се пеат македонски песни, кои имаат дримколско-вевчанско-струшки дијалект. Сега сме на идеја тие песни да ги ставиме на носач на звук и да ги заштитиме од заборав. Како што доаѓаат младите генерации може да се случи да исчезне дел од песните. Македонците од Гора немаат никакви пречки од властите при одбележувањето на овие македонски празници но, за жал, сè уште немаат образование на македонски мајчин јазик, а културната комуникација речиси е сведена на минимум, која треба да е природен процес.

☀ Покрај успехот на филмот, културниот центар "Скрб и утеха" е активен и на други полиња. Го промовираат вашиот трет роман "Засекогаш љубов", а воедно ја изведовте и претставата "Сердарот-засекогаш љубов"...

СТОЈАНОВСКИ: Во еден период кога театарот "Скрб и утеха" не добиваше театарски премиери, ја насочив енергијата да пишувам романи од кои излегоа некои приказни. Така, "Засекогаш љубов" веќе е трет роман (првиот роман е "Лицето на Бога", вториот "Разбудете се ангели"), во продолжение како на една приказна за македонската состојба од минатото, сегашноста и иднината.

Истата тема "Засекогаш љубов" ја поместивме и во нашата театарска премиера "Сердарот - засекогаш љубов", која е финансирана од Министерството за култура. Тоа е една приказна полна со историја и со реални состојби за македонската култура. Оваа претстава премиерно беше изведена во манастирот "Свети Јоаким Осоговски", потоа во прилепскиот Варош кај црквата "Свети Никола", а сега и во Скопје. Ме радува фактот што нашата соработка со некои компетентни институции оди во нагорна линија. Така, Велешкиот театар се согласи да потпише копродукција со нас. Мислам дека културната битка е многу важна, така како што е важно присуството на македонската култура во сите соседни земји и на меѓународно ниво. Во Европската унија треба да биде и Македонија, затоа што таа е темел и почеток на Европа. Границата на Европа ќе биде границата на културата таму до каде што ќе патува македонската култура.

ЈА СОВЛАДУВААТ ЦЕНЗУРА И ГИ УРНИТЕ БАРИЕРИ

МЛАДИТЕ МАКЕДОНЦИ ВО ГОРА СЕ УШТЕ ГИ ИГРААТ МАКЕДОНСКИТЕ ОРА

дел. Таму снимивме уште еден документарен материјал, кој е во фаза на монтажа, од кој ќе произлезе документарен филм, па ако сме во можност и него ќе го

прв пат влегуваме во Германија, особено во градот Нирнберг, кој има долга традиција на документарни филмови.